

Nr 183.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 33 kap. 4 § rättegångsbalken, m. m.; given Stockholms slott den 5 april 1949.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av 33 kap. 4 § rättegångsbalken;
- 2) lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 20 december 1946 (nr 808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag); samt
- 3) lag om upphörande i vissa fall av den verkan, tredskodom eller utslag i lagsökningsmål enligt 77 a § utsökningslagen medfört.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Herman Zetterberg.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Till avhjälpan av vissa olägenheter, som sammanhånga med bestämmelserna om den exekutiva verkan av sådana tredskodomar och utslag i lagsökningsmål, varigenom intecknad fordran faststälts till betalning ur fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt, föreslås i propositionen vissa ändringar i rättegångsbalken och lagsökningslagen, innebärande att dylika avgöranden, beträffande vilka för närvarande särskilda regler om delgivning gälla, skola delgivas enligt de för delgivning i rättegång i allmänhet givna bestämmelserna. Vidare föreslås, att i särskild lag vissa bestämmelser skola givas med hänsyn till avgöranden av angiven art, vilka meddelats under tiden från och med den 1 januari 1948, då nu gällande regler tillkommo, in- till den 1 juli 1949, då förut antydda lagändringar avses skola träda i kraft.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 33 kap. 4 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 33 kap. 4 § rättegångsbalken skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

33 KAP.

33 KAP.

4 §.

4 §.

Delgivning i rättegång skall ske genom rättens försorg. Begär part att få ombesörja delgivning, må det anförtros honom, om rätten finner det kunna ske utan olägenhet. Delgivning av tredskodom skall ske genom rättens försorg, allenast om parten begär det.

Delgivning i rättegång skall ske genom rättens försorg. Begär part att få ombesörja delgivning, må det anförtros honom, om rätten finner det kunna ske utan olägenhet. Delgivning av tredskodom, *som ej innebär fastställande av intecknad fordran till betalning ur fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt*, skall ske genom rättens försorg, allenast om parten begär det.

Har åklagare — — — — — av honom.

Under förundersökning — — — meddelat beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1949 men skall icke äga tillämpning, när tredskodomen meddelats före nämnda dag.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 20 december 1946 (nr 808)
om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag).

Härigenom förordnas, att 17 § lagen den 20 december 1946 om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag) skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

17 §.

I lagsökningsmål — — — omedelbart därefter.

Har i lagsökningsmål borgenärs talan bifallits, skall om delgivning av utslaget gälla vad i rättegångsbalken är stadgat om delgivning av tredskodom.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1949.

F ö r s l a g

till

L a g

om upphörande i vissa fall av den verkan, tredskodom eller utslag i lagsökningsmål enligt 77 a § utsökningslagen medfört.

Härigenom förordnas som följer.

Har intecknad fordran fastställts till betalning ur fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt genom tredskodom eller utslag i lagsökningsmål, som meddelats under tiden från och med den 1 januari 1948 till och med den 30 juni 1949, skall den verkan, som fastställandet medfört enligt 77 a § utsökningslagen, vara förfallen, där ej borgenären sist före utgången av år 1949 äskat tvångsförvaltning eller ock antingen, på sätt är särskilt stadgat, begärt försäljning av egendomen, tomträten eller vattenfallsrätten, eller eljest visat, att domen eller utslaget delgivits gäldenären.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 februari 1949.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler fråga om ändrade bestämmelser rörande *delgivning av vissa tredskodomar och utslag i lagsökningsmål* samt anför följande.

Enligt rättegångsbalkens regler om rättegången i tvistemål kan, där saken är sådan att förlikning därom är tillåten, tredskodom under vissa ytterligare förutsättningar meddelas mot utebliven part. Bestämmelserna här om återfinnas i 44, 53 och 57 kap. Den mot vilken tredskodom givits äger jämlikt 49 kap. 1 § och 54 kap. 1 § ej fullfölja talan mot domen, d. v. s. få denna bragt under prövning av högre instans, men har enligt bestämmelser i 44 kap. 9 §, till vilka i 53 och 57 kap. för där avsedda fall hänvisas, rätt till återvinning i anledning av sådan dom. Återvinning, som alltså är det enda ordinära rättsmedel, vilket står den tredskovis dömda parten till buds, skall sökas hos den rätt, där talan väckts, inom en månad från den dag då domen delgavs parten. Uteblir part, som erhållit återvinning, ånyo och meddelas tredskodom mot honom, är jämlikt 44 kap. 10 § hans rätt till återvinning förfallen. Så länge den part mot vilken tredskodomen givits äger rätt till återvinning, anses domen i vad den gått honom emot icke ha vunnit laga kraft. En första förutsättning för att en tredskodom skall kunna vinna laga kraft är alltså att domen delgives den part mot vilken domen givits. Enligt 33 kap. 4 § första stycket första punkten skall delgivning i rättegång, varunder principiellt inbegripes delgivning av meddelad tredskodom, ske genom rättens försorg. I andra punkten stadgas emellertid, att om part begär att få ombesörja delgivning, det må anförtras honom, om rätten finner det kunna ske utan olägenhet. Beträffande delgivning av tredskodom upptages i en tredje punkt den särskilda undantagsbestämmelsen, att delgivningen skall ske genom rättens försorg allenast om parten begär det. Om så ej sker ankommer delgivning av tredskodom på den som fått sådan dom, därvid tillstånd, som i andra punkten sägs, icke behöver inhämtas. Delgivning genom rättens försorg sker utan särskild kostnad för part.

Enligt 34 § lagen den 20 december 1946 om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslagen) gäller, att om i lagsökningsmål borgenärs talan bifallits, gäldenären äger att hos rätten söka återvinning. Ansökan om återvinning i lagsökningsmål skall jämlikt 35 § lagsökningslagen göras inom en månad från den dag, då utslaget delgavs gäldenären. Om sådan återvinningstalan skall även i övrigt vad i rättegångsbalken är stadgat om återvinning i tvistemål äga motsvarande tillämpning; rättens utslag i lagsökningsmålet skall därvid anses som tredskodom.

I sådana fall där intecknad fordran fastställts till betalning ur fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt genom tredskodom eller utslag i lagsökningsmål, ha ovan berörda regler om rättsmedlet mot dylika avgöranden visat sig kunna medföra vissa olägenheter. Dessa sammanhånga med bestämmelserna om avgöranden exekutiva verkan.

När domstol fastställt intecknad fordran till betalning ur fast egendom, skall det enligt 77 a § utsökningslagen anses som om egendomen blivit utmätt. Egendomen får emellertid enligt 51 § andra stycket samma lag ej säljas förr än domstolens utslag vunnit laga kraft. Enligt 86 § andra stycket gäller vidare, att den verkan, utslaget enligt 77 a § medfört, förfaller bl. a. om borgenären icke sist två månader efter det utslaget vunnit laga kraft begärt försäljning av egendomen eller äskat tvångsförvaltning av den.

I anslutning till vad sålunda stadgats ha meddelats vissa bestämmelser, vilka närmast skola tillgodose behovet av publicitet. Enligt 85 § fjärde stycket utsökningslagen åligger det sålunda domstolen att underrätta inskrivningsdomaren om sitt utslag. Domstolen skall vidare enligt samma paragraf femte stycket genast översända avskrift av sitt utslag till överexekutor. Där est frågan om egendomens försäljning förfallit, åligger det enligt 88 § utsökningslagen överexekutor att därom genast göra anmälan hos inskrivningsdomaren. När inskrivningsdomaren mottagit underrättelse eller anmälan som nu sagts skall han om dess innehåll å nästa inskrivningsdag göra anteckning i fastighetsboken.

Enligt 18 § 1 mom. inteckningsförordningen medför inteckning för fordran rätt att i den ordning utsökningslagen bestämmer ur egendomen utbekomma vad som är intecknat, dock ej ränta för längre tid före den dag utmätning sker än två år. Härtill kommer emellertid ränta från denna tidpunkt fram till dagen för köpeskillingsfördelningen.

I fråga om tomträtt och vattenfallsrätt samt inteckning i sådan rätt äger vad i utsökningslagen och lagsökningslagen är stadgat angående fast egendom och inteckning däri motsvarande tillämpning. När inskrivningsdomaren mottagit underrättelse, att utmätning skett, eller anmälan, att fråga om försäljning förfallit, skall anteckning därom å nästa inskrivningsdag göras i tomträttsboken eller vattenfallsrättsboken. Inteckning i tomträtt och vattenfallsrätt medför rätt att i den ordning utsökningslagen bestämmer ur tomträten och vattenfallsrätten utbekomma vad som är intecknat. Beträffande rätten att utfå ränta gäller detsamma som i fråga om fast egendom.

Enligt äldre rättegångsbalken ägde svarande, mot vilken tredskodom med-

delats, att i vanlig ordning vädja mot domen. Dessutom kunde han genom stämning om återvinning inom tre månader från det domen efter vadetidens utgång delgavs honom få målet upptaget till förnyad handläggning vid den rätt, som meddelat domen. På motsvarande sätt ägde enligt lagen den 18 juni 1937 om lagsökning och om handräckning för fordran, när i lagsökningsmål borgenärens talan bifallits, gäldenären möjlighet antingen att anföra besvär i hovrätten eller att söka återvinning. Ville gäldenären begagna sig av det senare rättsmedlet hade han att stämma om återvinning inom tre månader efter det lagsökningsdomarens utslag vann laga kraft eller, om besvär över utslaget blivit anförda, inom tre månader från det utslag över besvären föll. Om talan ej efter vad eller genom besvär i vederbörlig ordning fullföljdes mot tredskodomen eller lagsökningsutslaget, fick detta avgörande emellertid i princip verkställas såsom laga kraftvunnet, även om gäldenären stämt om återvinning eller tiden för sökande av återvinning ej ännu gått ut.

Om de förut antydda olägenheterna av gällande bestämmelser må här ytterligare nämnas följande. Det torde ej sällan inträffa, att sedan genom tredskodom eller utslag i lagsökningsmål in-tecknad fordran fastställts till betalning ur fast egendom och egendomen sålunda dömts i mät, uppgörelse träffas mellan borgenären och gäldenären. Om i dylikt fall delgivning ombesörjts av borgenären eller måhända icke alls kommit till stånd, kan överexekutor icke avgöra, huruvida utslaget vunnit laga kraft. Till följd därav kan ej heller fastställas någon tidpunkt, när enligt 86 § utsökningslagen utslagets utmättningsverkan förfallit. De av utslaget föranledda anteckningarna i fastighetsboken kunna därför komma att till förfång för ägaren kvarstå för all framtid. Visserligen torde gäldenären, om han hos inskrivningsdomaren företer bevis om uppgörelsen, kunna få anteckningarna af-förda. Denna möjlighet kan dock förbises. En annan olägenhet är att borgenären genom att dröja med delgivningen av utslaget kan hålla frågan om egendomens försäljning svävande under lång tid och därigenom bereda sig tillfälle att vid en slutligen påkallad exekutiv auktion erhålla förmånsrätt för åtskilliga års ränta, vilket kan medföra risk för att högre liggande in-teckningar bliva nödlidande.

Med anledning av de olägenheter som sålunda yppat sig har inom departe-mentet utarbetats en promemoria vari möjligheterna att komma tillrätta därmed undersökts.

Över promemorian ha efter remiss yttranden avgivits av Svea hovrätt, hovrätten för Västra Sverige, hovrätten för Nedre Norrland, överståthållar-ämbetet, länsstyrelserna i Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Västernorrlands samt Västerbottens län, ävensom styrelsen för Sveriges ad-vokatsamfund, föreningen mellan ombudsmännen hos Sveriges landshypo-tekstinstitution, styrelsen för konungariket Sveriges stadshypotekskassa, sty-relsen över Sveriges allmänna hypoteksbank och styrelsen för svenska jord-brukskreditkassan. Vid de av länsstyrelserna avgivna yttrandena ha fogats yttranden av överexekutorerna i Norrköping, Linköping, Motala, Malmö, Göteborg, Härnösand, Sundsvall och Umeå. Styrelsen över Sveriges allmän-

na hypoteksbank har vidare inkommit med särskilda till styrelsen avgivna yttranden av Smålands m. fl. provinsers hypoteksförening, Mälardalens länshypoteksförening, styrelsen för skånska hypoteksföreningen, Älvsborgs m. fl. läns hypoteksförening, Gotlands hypoteksförening och Norrlands hypoteksförening.

Vidare har länsstyrelsen i Gävleborgs län inkommit med en den 14 december 1948 dagtecknad skrivelse i ämnet.

Jag anhåller nu att få upptaga detta ärende till behandling.

Promemorian.

I promemorian anvisas tre tänkbara utvägar att undanröja de berörda olägenheterna. En utväg vore att låta tiden för sökande av återvinning räknas icke från delgivningen utan från utslaget meddelande. En annan lösning vore att göra delgivning genom rätten obligatorisk beträffande domar och utslag av nu ifrågakvarande beskaffenhet. Slutligen skulle man för nu avsedda fall kunna föreskriva en särskild, ej alltför snävt tillmätt frist, inom vilken delgivning måste verkställas och bevis därom avlämnas till överexekutor vid påföljd att utslaget utmättningsverkan eljest vore förfallen.

Beträffande det första alternativet yttras i promemorian, att gäldenärens ställning därigenom skulle försämrats, något som tydligen om möjligt borde undvikas. Emot den andra lösningen anföres, att formlig delgivning ej sällan vore överflödig, enär uppgörelse mellan parterna ofta träffades under hand, samt vidare att det icke vore lämpligt att utesluta möjligheten till delgivning genom borgenärens försorg. I promemorian förordas den tredje av de anvisade lösningarna och föreslås ett nytt stadgande i 86 § utsökningslagen av innebörd, att om utslag, varigenom intecknad fordran fastställts till betalning ur fast egendom, är sådant att gäldenären må söka återvinning, utslaget utmättningsverkan skall vara förfallen — förutom i de fall som redan nu angivas i lagrummet — även därest borgenären icke sist fyra månader från det utslaget meddelades visar att utslaget delgivits gäldenären. En sådan regel skulle enligt promemorian i det stora flertalet fall ej behöva åsamka borgenären någon olägenhet. Extra besvär kunde i praktiken antagas uppkomma endast om gäldenären verkligen begagnade sin rätt att söka återvinning, ty i sådant fall måste borgenären för att säkerställa sig mot rättsförlust särskilt underrätta överexekutor om delgivningen.

Lagändringen föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1949.

Vid promemorian har fogats utkast till lag om ändrad lydelse av 86 § utsökningslagen.

Yttrandena.

Behovet av åtgärder, varigenom förut anmärkta olägenheter undanröjas, har i åtskilliga yttranden understrukits. *Överståthållarämbetet* har sålunda anfört:

Införandet av de ändrade bestämmelserna om särskilt lagsökningsutslags laga kraft har otvivelaktigt på sätt framhålles i promemorian medfört väsentliga olägenheter i fråga om verkställigheten av utslag i de fall intecknad fordran genom detsamma fastställts till betalning ur fast egendom. Överexekutorerna torde redan på ett tidigt stadium fått erfara detta. Olägenheterna sträcka givetvis sin verkan även till borgenärerna och andra rättsägare. En tredskande gäldenär har erhållit ökad möjlighet att försvåra för borgenären att utfå sin lagliga rätt. Överståthållarämbetet är för sin del ej heller övertygat om att de nya föreskrifterna, vilka torde hava tillkommit till gäldenärens skydd, sedda i ett större sammanhang äro till fördel för den stora och viktiga grupp av låntagare, som fastighetsägarna utgöra. De uppmjukade lagakraftreglerna, som försvåra för en kreditgivare att få betalning ur den pantförskrivna fastigheten, kunna på så sätt indirekt verka till men för fastighetskrediten.

Något alternativ till frågans lösning utöver de tre i promemorian nämnda har icke anvisats. I fråga om valet mellan dessa har det i promemorian förordade förslaget vunnit gillande av *Svea hovrätt, hovrätten för Västra Sverige, hovrätten för Nedre Norrland, länsstyrelserna i Östergötlands samt Göteborgs och Bohus län, överexekutorerna i Linköping, Norrköping, Motala, Göteborg, Sundsvall och Umeå, ävensom styrelserna för Sveriges advokatsamfund, konungariket Sveriges stadshypotekskassa, svenska jordbrukskreditkassan och skånska hypoteksföreningen*. Vidare ha länsstyrelsen i Malmöhus län, överexekutor i Malmö, föreningen mellan ombudsmännen hos Sveriges landshypoteksinstitution, Smålands m. fl. provinsers hypoteksförening, Mälarprovinsernas hypoteksförening samt Älvsborgs m. fl. läns hypoteksförening — vilka, på sätt i det följande anges, förordat någon av de andra lösningarna — förklarat sig kunna godtaga även promemorians förslag.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har i sin skrivelse föreslagit sådan ändring av 86 § utsökningslagen att utmätningsverkan av utslag i lagsökningsmål förfölle därest borgenären icke sökt verkställighet inom viss tid efter utslagets meddelande.

För det alternativ, enligt vilket tiden för sökande av återvinning skulle räknas icke från delgivningen utan från utslagets meddelande, ha uttalat sig länsstyrelserna i Malmöhus, Västernorrlands och Västerbottens län, överexekutor i Härnösand, föreningen mellan ombudsmännen hos Sveriges landshypoteksinstitution, styrelsen över Sveriges allmänna hypoteksbank, Smålands m. fl. provinsers hypoteksförening, Älvsborgs m. fl. läns hypoteksförening, Gotlands hypoteksförening och Norrlands hypoteksförening. Jämväl Mälarprovinsernas hypoteksförening synes föredraga detta alternativ.

Slutligen har obligatorisk delgivning genom rättens försorg förordats av överståthållarämbetet och överexekutor i Malmö.

Vad härefter angår skälen för och emot de särskilda alternativen har överståthållarämbetet beträffande promemorieförslaget anfört följande:

Den i promemorian förordade lösningen innebär visserligen en förbättring i de nu rådande förhållandena. Den föreslagna längre tiden för tillfälle att efter meddelandet av ett lagsökningsutslag söka verkställighet är emellertid ägnad att inge betänkligheter, särskilt med hänsyn till olägenheten

därav att tiden för räntor med förmånsrätt i samma mån utsträcker. Exekutiv försäljning av en fastighet på grund av ett före den 1 januari 1948 i första instans meddelat lagsökningsutslag skulle i Stockholm hava hos överexekutor påkallats senast två månader 20 dagar efter utslaget. Med de föreslagna bestämmelserna kan en dylik begäran — om alla tidsfrister utnyttjas — framställas ända till sju månader från det fastigheten dömts i mät, nämligen om i anspråk tagas fyra månader för anmälan om en kanske i sista stund skedd delgivning av utslaget, vartill kommer en månad för att utslaget skall taga åt sig laga kraft, samt två månader därifrån för inlämnande av ansökan om försäljning. Även om den föreslagna tidsfristen av fyra månader skulle utan större olägenhet kunna minskas kvarstår den nackdelen, att systemet för med sig ökade besvärligheter för såväl de handläggande myndigheterna som borgenärerna. Verkställd undersökning av de olika typfall som skulle förekomma hos överexekutor har givit vid handen, att många tveksamma situationer komma att uppstå, ej minst då ett utslag överklagats eller återvinning sökts. Ett tillskapande av ytterligare en fatalitet för ifrågavarande art av utslag bör för övrigt över huvud undvikas.

Jämväl länsstyrelsen i Västerbottens län, föreningen mellan ombudsmännen hos Sveriges landshypoteksinstitution samt Norrlands hypoteksförening ha anfört, att promemorieförslaget icke i erforderlig grad tillgodosåge önskemålet, att borgenären skulle hindras från att utsträcka den tid, för vilken ränta utginge med förmånsrätt. Länsstyrelsen i Västerbottens län har tillika framhållit, att de olika tidsfristerna i promemorieförslaget gjorde reglerna i 86 § utsökningslagen onödigt omständliga. Föreningen mellan ombudsmännen hos Sveriges landshypoteksinstitution har — tydligen med syftning närmast på förfarandet i lagsökningsmål — yttrat följande:

Alternativet att låta tiden för sökande av återvinning räknas från utslagets meddelande avvisas i promemorian under motivering att gäldenärens ställning därigenom skulle försämrats. Formellt sett är denna motivering riktig, om man utgår ifrån de bestämmelser, som gälla sedan den 1 januari 1948. Däremot står det ifrågavarande alternativet i mycket nära överensstämmelse med den före år 1948 gällande lagstiftningen. Att denna lagstiftning — även med bortseende från gäldenärens däri medgivna men i praktiken närmast betydelselösa rätt att särskilt stämma om återvinning — skulle ha inneburit ett otillräckligt skydd för gäldenären torde svårigen kunna göras gällande. Införandet i nu gällande lagsökningslag av en föreskrift om utslagets delgivning med gäldenären förefaller mot bakgrunden härav innebära en omtanke om gäldenären, som icke är motiverad av omständigheterna. Föreningen vill i detta sammanhang erinra om att gäldenären redan i och med lagsökningens delgivning erhåller kännedom om borgenärens yrkande jämte en avskrift av fordringsbeviset, ävensom att han jämlikt RB 17 kap. 9 § av rätten i förväg tillställes en underrättelse om dagen för utslagets meddelande. Denna dubbla påminnelse om processförhållandet bör vara tillräcklig. — Mot en föreskrift om utslagets delgivning med gäldenären kan även invändas, att densamma är ägnad att onödigtvis öka både kostnaderna och besväret i den summariska process, som ett lagsökningsmål representerar. I dagens läge kan därjämte erinras om det slöseri med papper, som förfarandet innebär.

Liknande synpunkter ha framförts i ett flertal yttranden. Älvsborgs m. fl. läns hypoteksförening har — tydligen under antagande, att det vore tänkt,

att återvinningsfristen endast i fråga om lagsökningsmålen skulle räknas från utslaget meddelande — uttalat, att det syntes vara av underordnad betydelse, att den nya rättegångsordningens system i en detalj bleve brutet, ty olika slag av mål kunde behöva olika former för sin behandling och viktigare än enhetlighet i systemet vore, att systemet bleve praktiskt och billigt utan att rättssäkerheten eftersattes. *Mälarprovinsernas hypoteksförening* har förklarat, att det i promemorian anförda skälet mot den lösning enligt vilken tiden för sökande av återvinning skulle räknas från utslaget meddelande — nämligen att gäldenärens ställning därigenom skulle försämrans — icke syntes vara av den betydelse, att det behövde utesluta sagda lösning. En särskild fördel med samma lösning skulle enligt *Älvsborgs m. fl. läns hypoteksförening* vara, att det kunde föreskrivas, att utslaget skulle sändas till överexekutor först sedan klagotiden gått ut och därvid, om återvinning ej sökts, försett med lagakraftbevis. En sådan regel skulle nämligen medföra, att överexekutor i allmänhet ej behövde sända utslaget åter för lagakraftbevis.

Överståthållarämbetet har anført, att en total återgång till de före processreformens genomförande gällande reglerna beträffande tiden för rätten att söka återvinning torde vara utesluten samt att en uppdelning av återvinningstiden för olika slag av utslag icke borde ifrågakomma. Genom obligatorisk delgivning genom rättens försorg skulle enligt ämbetet vinnas, att man inom nuvarande återvinningsreglers ram bibehölle en enda för alla fall bestämd tid, inom vilken vid äventyr av rättsförlust måste framställas begäran om exekutiv försäljning av den fasta egendomen, och att denna tid icke som nu kunde hållas svävande utan fixerades genom myndighets initiativ. Fördelarna av en sådan anordning syntes ämbetet uppenbart överväga de enligt ämbetets uppfattning ej helt övertygande skäl som i promemorian anfördes däremot.

Överexekutor i Malmö har förklarat det kunna antagas och av hittills vunnit erfarenhet framgå, att så småningom part i de flesta fall komme att begagna sig av möjligheten att erhålla kostnadsfri delgivning genom rättens försorg. Endast i ytterst få fall kunde det tänkas inträffa, att borgenären funne det fördelaktigare att själv åtaga sig delgivningsbestyret. Om borgenären ansåge sig äga bättre kunskap än domstolen om var den sökte vore att anträffa, torde han för att undgå delgivningskostnad komma att meddela domstolen sin kunskap. Visserligen vore formlig delgivning i ett antal fall överflödig, men ingen större nackdel vore förenad med att delgivning det oaktat skedde. Antalet sådana fall vore säkerligen ringa, särskilt i förhållande till det mycket stora antal delgivningar, som ändock ankomme på rätten.

Föreningen mellan ombudsmännen hos Sveriges landshypoteksinstitution har förklarat sig av skäl, som i huvudsak framginge av promemorian, anse införande av obligatorisk domstolsdelgivning icke vara lämpligt. Samma mening har uttalats av *Norrlands hypoteksförening*. *Smålands m. fl. pro-*

vinsers hypoteksförening har anslutit sig till den i promemorian uttalade uppfattningen, att möjligheten till delgivning genom borgenärens egen försorg lämpligen icke borde uteslutas.

Beträffande den närmare utformningen av de särskilda alternativen har *Svea hovrätt* i fråga om promemorieförslaget uttalat, att domens utmättingsverkan bör vara bevarad icke blott om borgenären inom den föreskrivna tiden visar, att delgivning verkställts, utan även om han inom samma tid företer bevis om att han begärt delgivning genom rättens försorg. *Hovrätten för Nedre Norrland* har framhållit, att det möjligen någon gång kunde bli svårt för en borgenär att inom fyra månader verkställa delgivning med exempelvis en utrikes vistande gäldenär, samt till lösande av denna svårighet föreslagit en regel, motsvarande den av *Svea hovrätt* förordade, eller ock en bestämmelse av innehåll, att en borgenär, som före fyramånadersfristens utgång hos överexekutor gjorde sannolikt, att han ej inom föreskriven tid kunde fullgöra delgivningen, skulle kunna få tiden förlängd upp till förslagsvis högst ett år.

I fråga om det av *överståthållarämbetet* förordade alternativet obligatorisk delgivning genom rättens försorg har ämbetet uttalat, att part icke bör äga själv ombesörja delgivningen. Ämbetet har föreslagit ändring av 85 § femte stycket utsökningslagen på sådant sätt, att domstol — häri inbegripet överdomstol — som fastställt intecknad fordran till betalning ur fast egendom, skulle översända avskrift av utslaget till överexekutor först när detsamma vunnit laga kraft, därvid utslaget, om det kunnat överklagas, borde vara försett med bevis att det tagit åt sig laga kraft och dagen härför, därest detta icke framginge av delgivningsbevis eller på annat sätt.

I några yttranden ha slutligen berörts vissa frågor rörande övergångsförhållandena. *Hovrätten för Nedre Norrland*, som tillstyrkt promemorieförslaget, har sålunda förklarat det måhända vara lämpligt att utsäga, att ändringen ej vore tillämplig på domar och utslag, meddelade före den 1 juli 1949. *Svea hovrätt* och *överståthållarämbetet* ha framhållit behovet av särskilda övergångsbestämmelser med hänsyn till domar och utslag av här ifrågavarande art, meddelade under tiden den 1 januari 1948—den 30 juni 1949. *Överståthållarämbetet* har härom anfört:

Jämväl beträffande dessa under nämnda mellanperiod meddelade utslag synes böra införas en bestämd tidpunkt, efter vilken verkställighet av desamma icke kan påkallas. I analogi med den i promemorian föreslagna anmälningsskyldigheten beträffande delgivning inom viss tid från utslagets dag, vill *överståthållarämbetet* föreslå en övergångsbestämmelse av följande innehåll. Beträffande utslag enligt 86 § andra stycket utsökningslagen med rätt för gäldenären att söka återvinning, vilka meddelats under tiden 1 januari 1948—30 juni 1949, förfaller den verkan utslaget enligt 77 a § nämnda lag medfört, om borgenären icke före den 1 november 1949 hos överexekutor visar, att utslaget delgivits gäldenären eller att före sistnämnda dag klagan förts eller återvinning sökts i laga ordning.

Departementschefen.

De i promemorian berörda olägenheter, som visat sig kunna följa av gällande regler om återvinning såsom enda rättsmedel mot tredskodomar och utslag i lagsökningsmål, böra uppenbarligen snarast undanröjas.

Till de tre tänkbara lösningar, som anvisas i promemorian, torde kunna läggas ännu en. Regeln i 51 § andra stycket utsökningslagen, att när in-tecknad fordran fastställts till betalning ur fast egendom, försäljning ej må äga rum förr än utslaget vunnit laga kraft, skulle nämligen kunna tänkas modifierad genom ett tillägg av innehåll, att ansökan om återvinning likväl icke utgör hinder för försäljning, såvida ej rätten i återvinningsmålet annorledes förordnar. Väljes denna utväg erfordras ett tillägg till de i 86 § andra stycket utsökningslagen meddelade bestämmelserna, enligt vilket, där återvinning må sökas, utslagets utmätningssverkan förfaller om borgenären icke inom viss tid från den dag då utslaget meddelades begärt försäljning av egendomen eller äskat tvångsförvaltning. Valet mellan de olika lösningarna bjuder på vissa svårigheter.

Att räkna tiden för sökande av återvinning icke från delgivningen utan från tredskodomens eller lagsökningsutslagets meddelande skulle leda till en viss försämring av gäldenärens rättsställning. Denna ogynnsamma verkan skulle kunna väsentligen hindras inträda, om återvinningstiden något förlängdes. En dylik förlängning måste emellertid befaras få vissa ogynnsamma verkningar i andra hänseenden, särskilt i betraktande av att den ifrågavarande lösningen i motsats till de övriga sträcker sin verkan långt utöver det snävt begränsade område, inom vilket de anmärkta olägenheterna framträtt. Det synes nämligen vara nödvändigt, att utgångspunkten för återvinningsfristen bestämmas på samma sätt i fråga om alla tredskodomar och utslag i lagsökningsmål. Av skäl, som ligga i öppen dag, kan det icke komma i fråga att införa ändrade bestämmelser om utgångspunkten endast för sådana fall, där in-tecknad fordran fastställts till betalning ur fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt. Att göra ändring endast beträffande lagsökningsmålen är ej heller lämpligt redan av det skälet, att de anförda olägenheterna av den gällande ordningen därigenom endast till en, låt vara praktiskt betydelsefull, del skulle bli avhjälpda.

Obligatorisk delgivning genom rättens försorg ger, oberoende av parts åtgörande, en punkt från vilken laga kraftens inträde kan räknas. Mot denna lösning har anförts, att möjligheten till delgivning genom borgenärens egen försorg lämpligen icke borde uteslutas. Emellertid lär det icke möta betänklighet att låta delgivningen ske enligt de för delgivning i rättegång i allmänhet gällande bestämmelserna. Rätten skulle följaktligen kunna bifalla en anhållan från borgenären att själv få ombesörja delgivningen under förutsättning, bl. a., att borgenären icke kunde antagas vilja fördröja delgivningen. Rätten har därvid enligt 32 kap. 2 §

rättegångsbalken att förelägga borgenären viss tid, inom vilken delgivning sist skall ha skett och bevis därom skall ha inkommit till rätten; skulle dylikt bevis ej inom föreskriven tid inkomma har rätten att förordna om ny delgivning, därvid rätten regelmässigt torde finna anledning att själv övertaga delgivningen. Sannolikt skulle emellertid delgivning genom rättens försorg bliva ojämförligt vanligast, närmast av kostnadsskäl. Sådan delgivning kan enkelt ordnas på så sätt att en för delgivning avsedd utskrift göres på samma gång som övriga utskrifter och omedelbart efter domens eller utslagets meddelande expedieras för delgivning. Att delgivningen understundom är överflödig därför att uppgörelse mellan parterna träffas under hand kan icke anses utgöra något avgörande skäl mot den nu ifrågavarande lösningen. En fördel med densamma är att de visserligen sällsynta men dock icke opraktiska fall, där delgivningen stöter på hinder, ej kräva särskilt beaktande.

Det i promemorian förordade förslaget innebär, att det skulle införas en särskild frist å fyra månader för delgivning av tredskodomen eller lagsökningsutslaget samt anmälan till överexekutor om delgivningen. Med denna konstruktion skulle i normalfallen inga särskilda åtgärder från borgenärens sida krävas för att utnättningsverkan skall vara bevarad. Regelmässigt bör, om uppgörelse under hand ej träffas, delgivning kunna äga rum redan inom en månad efter den dag, då tredskodomen eller lagsökningsutslaget meddelades. Sökes ej återvinning, vinner avgörandet laga kraft en månad efter delgivningen, varefter borgenären har att begära försäljning eller tvångsförvaltning inom två månader, således innan den föreslagna fristen att visa delgivning gått ut. Vid begäran om försäljning har borgenären enligt nu gällande regler att förete bland annat laga kraftbevis, vilket ju innefattar bevis om att delgivning skett. Även om undantagsvis hinder mött att fullgöra delgivningen inom en månad efter den dag, då domen eller utslaget meddelades, bör det tydligen i regel vara möjligt för borgenären att begära försäljning inom fyra månader efter samma dag. Den föreslagna särskilda plikten att visa delgivning skulle därför i verkligheten bliva aktuell endast i de förvisso mycket sällsynta fall, där gäldenären söker återvinning eller där borgenären efter vad fullföljer talan mot en tredskodom, varigenom hans talan om fastställelse till betalning blott delvis bifallits. Vad nu sagts utgör emellertid icke uteslutande en fördel, det medför ock risk för att den föreslagna nya preklusionsfristen försummas i de fall, där den verkligen har självständig betydelse. En väsentlig olägenhet bleve också, att borgenären, som enligt de före den 1 januari 1948 gällande reglerna normalt måst begära verkställighet inom en tid, motsvarande vade- eller besvärstiden ökad med två månader, räknat från dagen för domen eller utslaget, efter promemoriaförslagets genomförande skulle ha möjlighet att dröja härmed upp till sju månader från samma dag. Av skäl, som delvis framgå av det föregående, bör likväl den föreslagna särskilda fristen icke göras kortare än fyra månader. I fråga om promemoriaförslaget kan ock i anslutning till flera yttranden framhållas, att en ny preklusionsfrist icke

utan starka skäl bör tillskapas, samt att bestämmelserna i 86 § utsökningslagen onekligen bliva tämligen komplicerade, i det att för nu avsedda fall komma att stadgas tre olika preklusionsfrister med var sin utgångspunkt. Det bör slutligen anmärkas, att om en lagstiftning i anslutning till promemorieförslaget skulle leda till att borgenärerna i hithörande fall mera allmänt komme att begagna sig av möjligheten att få delgivningen verkställd genom rättens försorg, man i praktiken skulle erhålla en mindre lycklig kombination av den i promemorian förordade lösningen och alternativet obligatorisk delgivning genom rättens försorg.

Den förut antydda lösningen att ansökan om återvinning ej skulle hindra försäljning av fast egendom som dömts i mät genom tredskodom eller utslag i lagsökningsmål skulle stå i god saklig överensstämmelse med den ordning, som gällde före den 1 januari 1948. Som processlagberedningen i samband med de av beredningen föreslagna ändringarna i utsökningslagen anfört torde det emellertid beträffande fast egendom icke vara lämpligt, att försäljning äger rum, innan det visat sig att återvinning icke sökts eller, om återvinning sökts, avgörandet i återvinningsmålet vunnit laga kraft. Den sålunda motiverade regeln är ett uttryck för den särställning i olika avseenden, fast egendom av ålder intager. Regeln har sitt särskilda berättigande när fastställelsen till betalning skett genom utslag i lagsökningsmål, ty såsom processlagberedningen ock framhållit kan gäldenären ha varit lagligen hindrad att i lagsökningsmålet förebringa all sin utredning.

I valet mellan de fyra diskuterade lösningarna finner jag mig böra förorda den som innebär, att tredskodomar och lagsökningsutslag, varigenom intecknad fordran fastställts till betalning ur fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt, skola delgivas enligt de för delgivning i rättegång i allmänhet givna bestämmelserna. Delgivning skulle alltså i regel ske genom rättens försorg. För genomförande av denna lösning erfordras, att undantagsbestämmelsen i 33 kap. 4 § första stycket tredje punkten rättegångsbalken inskränkes så att den endast avser andra tredskodomar än de nyss nämnda, på vilka därefter huvudreglerna i första och andra punkterna bliva tillämpliga. Härjämte torde i 17 § lagsökningslagen böra införas en bestämmelse av innehåll, att därest i lagsökningsmål borgenärens talan bifallits, skall i fråga om delgivning av utslaget vad i rättegångsbalken är stadgat om delgivning av tredskodom äga motsvarande tillämpning. Liksom hittills torde rätten böra översända avskrift av sin dom eller sitt utslag till överexekutor så snart avgörandet meddelats och det således alltjämt ankomma på överexekutor att inhämta lagakraftbevis. Ett genomförande av överståthållarämbetets förslag, att avgörandet skulle översändas först sedan det vunnit laga kraft, skulle nämligen stöta på praktiska svårigheter och åsamka rätten åtskilligt besvär utan att medföra någon avsevärd lättnad för överexekutor.

Genomföres den föreslagna lagstiftningen måste borgenären tydligen hålla sig underrättad huruvida och när tredskodomen eller lagsökningsutslaget vunnit laga kraft för att borgenären icke skall försumma den frist, inom

vilken han enligt 86 § andra stycket utsökningslagen till bevarande av avgörandets utmättningsverkan måste begära försäljning av egendomen eller åska tvångsförvaltning av den. Här om kan borgenären erhålla upplysning genom förmedling av kommissionären eller genom direkt förfrågan hos rätten. Borgenären bör uppenbarligen räkna med att delgivningen skett i nära anslutning till domens eller utslagens meddelande.

Såsom Svea hovrätt och överståthållarämbetet anfört erfordras särskilda bestämmelser med hänsyn till tredskodomar och utslag i lagsökningsmål varigenom intecknad fordran fastställts till betalning ur fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt och som meddelats under tiden från och med den 1 januari 1948, då nu gällande bestämmelser tillkommo, intill den dag då den föreslagna lagstiftningen träder i kraft. Det synes böra stadgas en särskild frist, inom vilken borgenären skall vara pliktig att söka verkställighet eller eljest visa, att domen eller utslaget delgivits gäldenären, vid äventyr om det försummas att avgörandets utmättningsverkan förfaller. Det torde icke erfordras någon särskild erinran om att samma verkan redan före den särskilda fristens utgång kan ha förfallit på grund av bestämmelserna i 86 § andra stycket utsökningslagen. För att rättsförluster om möjligt icke skola uppkomma bör fristen icke göras alltför kort. Om den nya lagstiftningen träder i kraft den 1 juli 1949 torde fristen lämpligen böra utlöpa vid årsskiftet 1949—50.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom departementet upprättats förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av 33 kap. 4 § rättegångsbalken;
- 2) lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 20 december 1946 (nr 808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag); samt
- 3) lag om upphörande i vissa fall av den verkan, tredskodom eller utslag i lagsökningsmål enligt 77 a § utsökningslagen medfört.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över ifrågavarande lagförslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar¹, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Åke Mossler.

¹ Av denna bilaga ha de under 2) och 3) upptagna lagförslagen, vilka överensstamma med de vid propositionen fogade förslagen i samma ämnen, här uteslutits.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 33 kap. 4 § rättegångsbalken.**

Härigenom förordnas, att 33 kap. 4 § rättegångsbalken skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)***33 KAP.****33 KAP.**

4 §.

4 §.

Delgivning i rättegång skall ske genom rättens försorg. Begär part att få ombesörja delgivning, må det anförtros honom, om rätten finner det kunna ske utan olägenhet. Delgivning av tredskodom skall ske genom rättens försorg, allenast om parten begär det.

Delgivning i rättegång skall ske genom rättens försorg. Begär part att få ombesörja delgivning, må det anförtros honom, om rätten finner det kunna ske utan olägenhet. Delgivning av tredskodom, *som ej avser fastställande av in-tecknad fordran till betalning ur fast egendom*, skall ske genom rättens försorg, allenast om parten begär det.

Har åklagare — — — — — av honom.

Under förundersökning — — — meddelat beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1949 men skall icke äga tillämpning, när tredskodomen meddelats före nämnda dag.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 4 april 1949.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden GEJER,
DAHLMAN,
LECH,
regeringsrådet QUENSEL.

Enligt lagrådet den 31 mars 1949 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 11 februari 1949, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) *lag om ändrad lydelse av 33 kap. 4 § rättegångsbalken*; 2) *lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 20 december 1946 (nr 808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag)*; samt 3) *lag om upphörande i vissa fall av den verkan, tredskodom eller utslag i lagsökningsmål enligt 77 a § utsökningslagen medfört.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av e. o. hovrättsassessorn B. Alexanderson.

Lagrådet lämnade förslaget utan annan erinran än den som inbefattas i följande yttrande:

Enligt 4 kap. 9 och 11 §§ nyttjanderättslagen skall vad i utsökningslagen, lagsökningslagen och konkurslagen är stadgat angående fast egendom och in-teckning däri äga motsvarande tillämpning i fråga om tomträtt och vattenfallsrätt samt in-teckning däri. Med hänsyn härtill torde det föreslagna undantaget från stadgandet i tredje punkten av första stycket i 33 kap. 4 § rättegångsbalken böra omfatta även tredskodom, som avser fastställande av in-tecknad fordran till betalning ur tomträtt eller vattenfallsrätt.

Ur protokollet:

Bengt Larson.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 5 april 1949.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, KOCK, ANDERSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler lagrådets den 4 april 1949 avgivna utlåtande över de den 11 februari 1949 till lagrådet remitterade förslagen till

- 1) lag om ändrad lydelse av 33 kap. 4 § rättegångsbalken;
- 2) lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 20 december 1946 (nr 808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag); samt
- 3) lag om upphörande i vissa fall av den verkan, tredskodom eller utslag i lagsökningsmål enligt 77 a § utsökningslagen medfört.

Föredraganden anför följande.

Den av lagrådet framställda erinringen i fråga om förslaget till lag om ändrad lydelse av 33 kap. 4 § rättegångsbalken bör beaktas. Därutöver synas ett par smärre jämkningar av redaktionell art böra vidtagas i nämnda förslag samt i förslaget till lag om upphörande i vissa fall av den verkan, tredskodom eller utslag i lagsökningsmål enligt 77 a § utsökningslagen medfört.

Föredraganden hemställer härefter, att de sålunda jämkade förslagen ävensom förslaget till lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 20 december 1946 om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslagen), vilket förslag av lagrådet lämnats utan erinran, måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemstälilan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Karl Gustaf Grönhagen.